

Fruit en klein fruit uit de stadstuin

Zelfs in een stadstuin kan je fruit en klein fruit kweken. Er zijn talrijke mogelijkheden: kleine boompjes of struiken in pot of volle grond, vormen die langs een muur of een afsluiting geleid worden, als klimplant langs de hevel of kleinere plantjes die zich gewoon op de grond ontwikkelen. Fruit is lekker gezond en het is een plezier om vruchten te plukken die jezelf hebt zien groeien en rijpen. Waar wacht je nog op?

ENKELE GOEDE REDENEN OM EIGEN FRUIT TE TELEN :

- De smaak en voedingswaarde:
 - Verse producten, geplukt wanneer volledig rijp waarna deze direct geconsumeerd kunnen worden.
 - Kwaliteitsvolle vruchten, in goede staat, terwijl ze zeer fragiel zijn en moeilijk te conserveren zijn.
 - Groot assortiment aan variëteiten die je niet terug vindt in de winkel.
- Economische redenen:
 - Na de begin aankoop weinig kosten en een goede productie gedurende verschillende jaren.
 - Direct eetbaar en verschillende mogelijkheden om te conserveren.
- Teelt is relatief simpel:
 - Eenmaal op een goede standplaats vraagt de plant in verhouding weinig onderhoud.
- Ecologische redenen:
 - Teelt zonder chemische producten
 - Lokale producten
 - Seizoensgebonden producten
- Voor het plezier

WELKE PLANTEN KIEZEN ?

Kies voor inheemse planten of planten die aangepast zijn aan ons klimaat.

Kies een variëteit die je smaakt.

In functie van de aanwezige ruimte, oriëntatie, de aanwezigheid van goed blootgestelde muren, heb je keuze tussen:

- Bomen en struiken, half -en laagstamfruitbomen of dwergstammen die op de gewenste grootte gehouden kunnen worden door te snoeien.
- Klim -of leiplanten, die op een hevel, muur of afrastering geleid worden.
- Struikjes zoals zwarte bes, aalbes, bosbes,...
- Lage planten die de bodem bedekken zoals aardbeien.

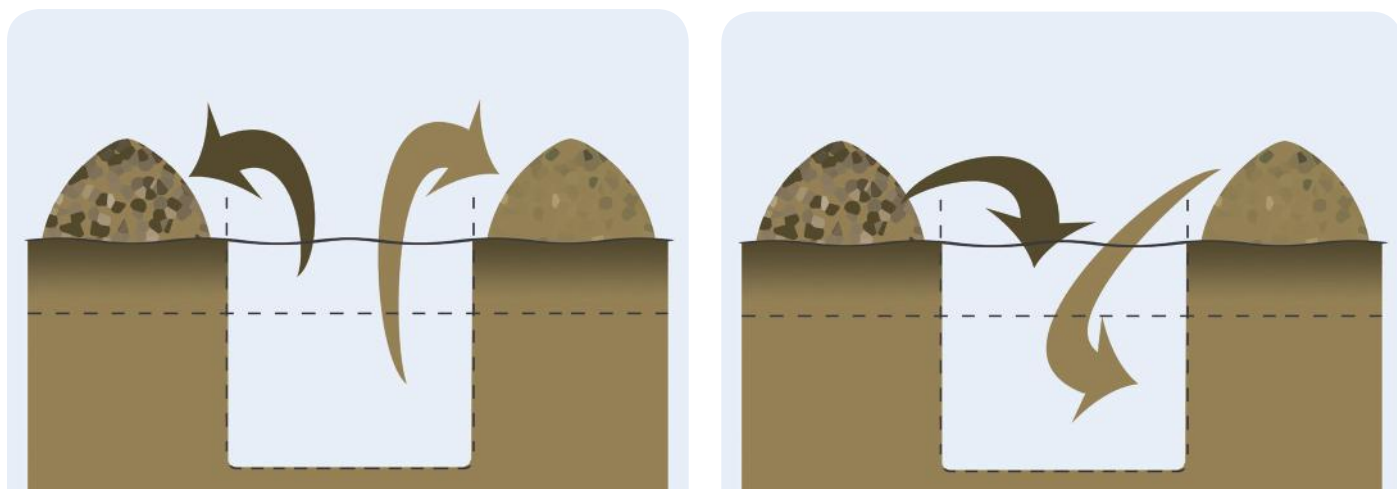

WELKE PLANTENTELLEN :

- Appelboom, perenboom, kerselaar, pruimelaar,...
- Aalbes, zwarte bes, framboos, braam
- Bosbes
- Vijg en kiwi
- Aardbei
- Rabarber

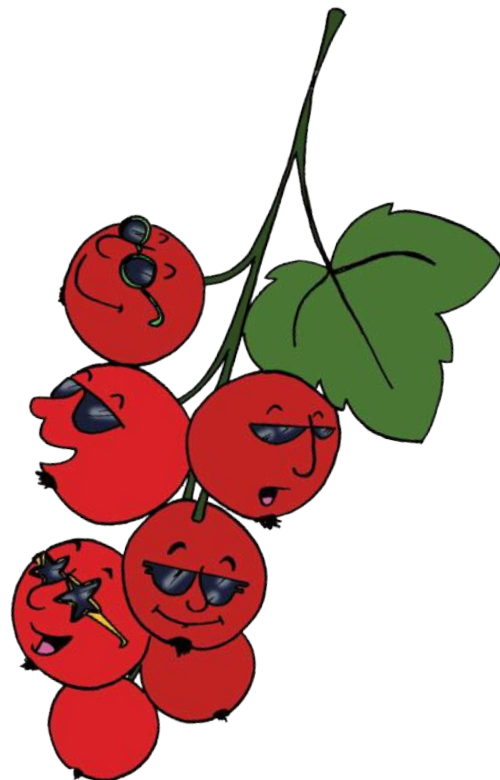
ALGEMENE RAADGEVINGEN IN VERBAND MET DE AANPLANTING :

- De grond goed onkruid vrij maken.
- Maak een gat dat beduidend groter is dan de wortelmasse en hou de verschillende bodemlagen gescheiden.
- Plaats de stuk zodanig dat het onderste gedeelte bedekt is met grond. Dit bevordert het verschijnen van nieuwe takken. Indien aanwezig, hou het punt waarop geënt werd boven de grond.
- Voeg aan de aarde compost of mest toe, en hou bij het opvullen rekening met de volgorde van de grondlagen.

Aalbes en zwarte bes

Rode, roze en witte bessen zijn variëteiten van één soort, *Ribes rubrum*. Ze worden ook nog aalbessen of trosbessen genoemd. De zwarte bes of cassisbes, *ribes nigrum*, is een andere soort maar wel nauw verwant aan de vorige. Zo ook, de kruisbes, *ribes uva-crispa*. Ze zijn oorspronkelijk afkomstig van de gematigde streken in het noordelijke halfrond. Ze zijn dus goed aangepast aan onze regio. Desalniettemin zijn de rode, roze en witte bessen pas in cultuur gebracht sinds de 15de eeuw. Vanaf de 17de eeuw werd ook de zwarte bes geteeld maar dan enkel voor zijn medische eigenschappen.

HOE TELEN ?

Keuze van de variëteiten

Binnen elk van deze drie soorten bestaan er verschillende variëteiten. Ze verschillen in smaak, grootte van de vruchten en trossen, en in hun resistentie tegen verschillende ziektes.

Zwarte bessen: Vroege variëteiten: Wellington XXX
Late variëteiten: Titania

Aalbessen: Variëteiten met rode vruchten: Jonkheer van Tets, Laxton perfection
Variëteiten met roze of witte vruchten: Witte Versailles, Gloire des sablons

Kruisbessen: Winham's Industry, Hinnonmaki Rood, Invicta

Specifieke eisen:

	Aalbessen	Zwarte bessen	Kruisbessen
Plantafstand	1m50 x 2m	1m50 x 2m	1m50 x 1m50
Waterbehoefte	Kan niet tegen droogte	Kan niet tegen droogte	Kan niet tegen droogte
Warmte	Kan niet tegen warmte (voorzie schaduw)	Kan niet tegen warmte (voorzie schaduw)	Kan niet tegen warmte (voorzie schaduw)
Bodemtype	Rijk aan humus en een goed gedraineerde bodem, licht zuur	Een lichte kalkrijke grond zorgt voor een betere vruchtkwaliteit	Rijk aan humus en goed gedraineerd
Opmerkingen	/	/	Zeer gevoelig aan oïdium

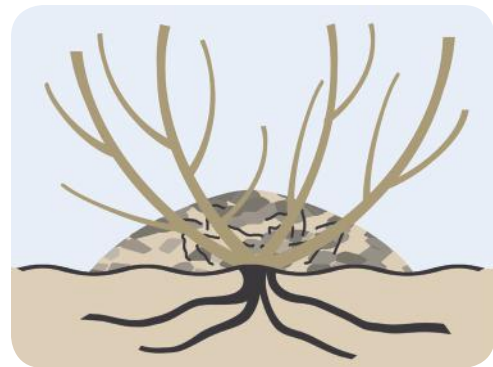

Aanplanten

Van november tot maart

TIP:

Twee variëteiten dicht bij elkaar planten van dezelfde soort, bevordert kruisbestuiving en dus vruchtzetting.

Onderhoud

De jonge planten goed onkruid vrij houden en compost toevoegen tijdens de herfst. De bodem bedekken tijdens de zomer om uitdroging en uitschieters te voorkomen.

Snoei

Wanneer?

- Op het einde van de winter wanneer het niet meer vriest.

Waarom?

- Een goed verluchte struik bevordert het rijpen van de vruchten en vermijdt ziektes.
- Om jong hout te produceren want de vruchtvorming vermindert met de ouderdom van de takken en stopt zelfs na drie of vier jaar.
- De vruchten vormen zich aan de takken die twee jaar oud zijn. Bij de snoei moet je er op toezien om de nieuwe takken te behouden.

Hoe?

- Verwijder alle dode takken
- Verwijder alle takken die naar binnen groeien of die op de grond liggen.
- Uitlopers verwijderen tenzij je de plant wil vernieuwen.

Daarna, twee mogelijkheden :

1ste methode (zeer gemakkelijk) :

- Verwijder elk jaar vanaf de basis 1/3de van de dikke takken.
- De hoofdtakken inkorten wanneer ze te lang worden.
- Na 3 jaar is de plant volledig hernieuwd.

2de methode (zeer moeilijk) :

- Elk jaar één of meerdere oude takken verwijderen.
- Alle andere hoofdtakken inkorten
- De laterale takken na 4 à 5 ogen snoeien en de sterkst groeiende op 1 cm afknippen

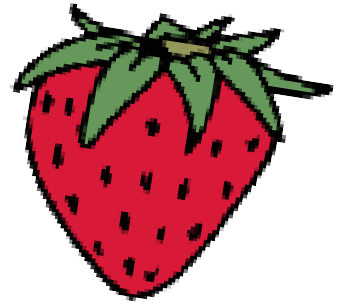
TIP:

Om bessen te vermeerderen:

- Hou de mooiste twijgen afkomstig van de snoei om te stekken.
- Leg een tak op de grond en hou hem daar door er een steen op te leggen tot wanneer de tak wortels heeft aangemaakt. Verwijder de tak van de moederplant en herplant hem elders.

Aardbei

De aardbei is er al sinds mensgeheugenis, zowel in Europa, Azië als in Amerika. Zelfs ten tijde van de prehistorie aten de jagers- verzamelaars al aardbeien. De Romeinen gebruikten de aardbeien om gezichtsmaskers te maken, alhoewel dit hun ook niet weerhield om ze op te eten... en ook de Zonnekoning Louis XIV hield enorm van aardbeien. Onze inheemse soort is de bosaardbei of wilde aardbei (Fragaria vesca). De moderne aardbei (Fragaria ananassa) is eigenlijk uitheems. In de XVII eeuw kwam Fragaria virginiana uit Noord-Amerika naar onze streken. Deze werd later gekruist met een aardbei uit Chili, de Fragaria chiloensis: De moderne aardbei was geboren.

HOE TELEN ?

Keuze van de variëteiten

De aardbei is een doorlevende plant, ze kunnen in twee groepen geklasseerd worden. Eenmaaldragende rassen die gedurende 3 à 4 weken bloeien, tussen midden mei en midden juli. Ze leveren doorgaans veel vruchten op maar de oogsttijd is beperkt. Doordragende rassen bloeien van juni tot de eerste vorst met doorgaans een iets rustigere periode tussen juli en augustus. Verschillende variëteiten verschillen in smaak, productiviteit en grootte van vruchten.

Niet doordragend :

De oogst concentreert zich rond juni, veel zonlicht nodig.

Elsanta, Madame Moutot, Ciflorette, Gariguet, Sengana, Weisse Ananass (witte vruchten), Capron Royal (oude variëteit), Vicomtesse Héricard de Thury en Surprise des Halles (twee oude variëteiten uit Wallonië),...

Doordragend :

Oogst van mei tot juni en daarna de hele herfst. Aardbeien hebben veel zonlicht nodig.

Mara des Bois, Mount Everest (klimmend), Reine de Vallées (bosaardbei)

Surprise des Halles is een van de vroegste variëteiten. Kies deze variëteit indien u al aardbeien vroeg op het jaar wenst in combinatie met een latere variëteit zoals Sengana of Mara des Bois. De witte aardbeien zullen minder snel ten prooi vallen aan vogels.

Teelt

De aardbeiplant blijft vier jaar staan.

Voeg compost toe bij de aanplanting en daarna elke herfst.

Houden van een zure bodem en kunnen dus groeien in de buurt van naaldbomen of kerselaars.

Kunnen geteeld worden in wisselteelt, in pot of als 'klein fruit'.

Planten

- Telen op ruggen (10-15 cm), ideaal voor onze streken
- 40 cm in alle richtingen

- Vanaf het einde van de zomer
- De wortelkroon goed spreiden
- Plaats de bladkroon juist boven het aardoppervak
- Associaties: prei, look,... om de ontwikkeling van schimmelziekten tegen te gaan.

Onderhoud

Verlucht de grond met een schop

Verwijder onkruid

Voeg elke herfst wat compost toe

Bedek de bodem opdat hij niet uitdroogt en om uitlopers te limiteren

Oogst

Wanneer de aardbeien goed rijp zijn, kan je ze gemakkelijk plukken.

Vermeerdering

Vegetatief via de uitlopers.

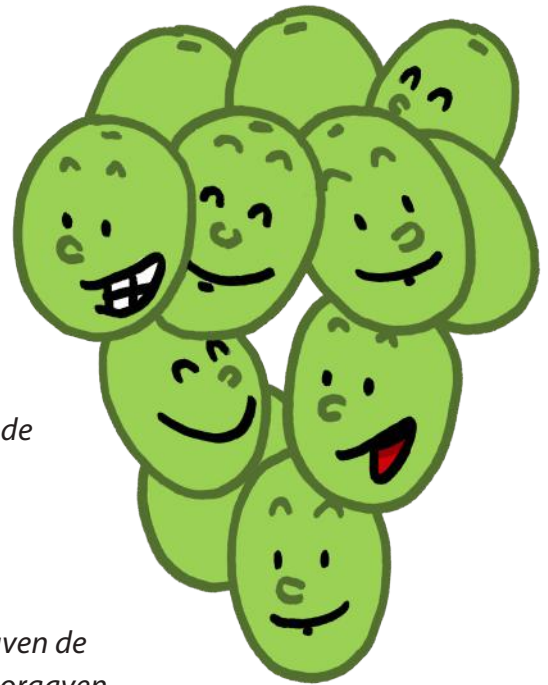
Druif

De druif (*Vitis vinifera*) is de gedomesticeerde afstammeling van de wilde druif. We vinden reeds gebruikssporen (pitten, verkoold hout) van de wilde druif terug in neolithische archeologische sites, de nederzettingen van de laatste jagers-verzamelaars.

Deze wilde druif slingert zich als liaan rond bomen aan de bosrand. Vandaag de dag beslaat zijn verspreidingsgebied de Kaspische Zee tot de Atlantische Oceaan.

De geschiedenis van de wijn en de druivelaar zijn nauw met elkaar verbonden.

De druif werd waarschijnlijk gedomesticeerd in Klein-Azië, waarna ze teruggevonden werd in Egypte zo'n 2000 jaar voor Christus. Daarna gaven de Egyptenaren de wijnbouw door aan de Grieken die dit op hun beurt doorgaven aan de Romeinen. De overdracht naar de Galliërs is minder duidelijk: door de Grieken via de poort van Marseille of door de Romeinen via het Romeinse Rijk. Volgens de Griekse mythologie waren het niet de Egyptenaren die de teelt van de druif hebben overgebracht maar de God van de wijn Dionysius (Bacchus voor de Romeinen). We vinden ook talrijke verwijzingen naar wijn en druiven in de Bijbel: grote tros druiven meegenomen uit het land van Kanaän, water in wijn veranderen tijdens de bruiloft te Kana, zegening van brood en wijn door Jezus tijdens het laatste avondmaal,.. We vinden zo'n vierhonderd verwijzingen terug!

HOE TELEN ?

Keuze van de variëteiten

Talrijke variëteiten bestaan. Sommigen zijn vroeger dan anderen en zijn beter aangepast aan ons fris klimaat.

- * Boskoop Glory: blauwe druif die niet in serre geteeld hoeft te worden, zeer productief en zeer laat.
- * Chasselas doré de fontainebleau: wit-rose druiven, halfvroeg. Bij voorkeur langs een zonnige naar het Zuiden georiënteerde muur plaatsen.
- * Himrod: witte druif, buiten, rijp eind september. Gemiddeld dikke druiven zonder pitten. Gemiddelde productie en goede resistentie tegen ziekten.
- * Vroege van de Laan: witte druiven, voor buiten, late productie, kleine vruchten maar zeer zoet, gevoelig voor oïdium.

Cultuur

De bodemkwaliteit is minder belangrijk dan het klimaat. Desalniettemin hebben ze een voorkeur voor een goed gedraineerde bodem en zelfs kiezelzand.

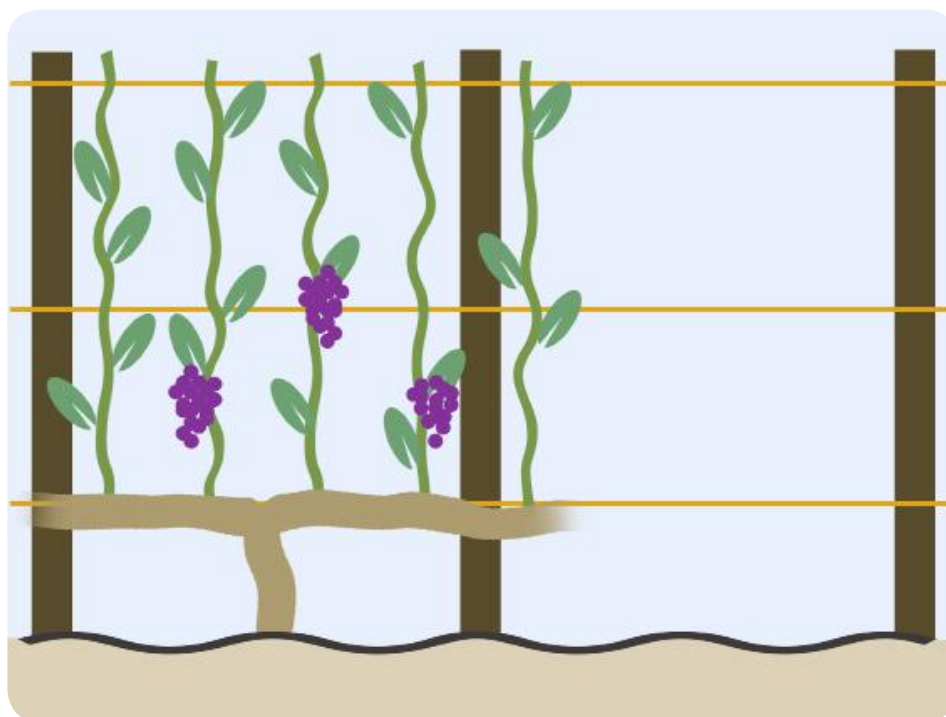

Aanplant

Over het algemeen wordt de druivelaar in november aangeplant. Dompel de wortels in mestaarde in het geval ze naakt zouden zijn. Snoei op twee knoppen. Aangezien het een liaan is, zien we er op toe dat we hem laten klimmen langs een wijnstok/latwerk waarbij we één horizontale gesteltak behouden. Plaats op de muur of in volle grond een stevige ijzeren draad (horizontaal lopend) op de gewenste hoogte.

Snoei

De snoei is belangrijk voor een goede vruchtzetting. Dit moet uitgevoerd worden vooraleer de stroomsap op gang komt (voor maart). De trossen ontwikkelen zich op de takken van dat jaar waar de knoppen zitten. Voor meer details rond snoei, wendt u tot referentiewerken (bijvoorbeeld: Bessen uit de tuin: de ecologische teelt van kleinfruit (VELT)).

Onderhoud

Onkruid verwijderen
Elke herfst compost toevoegen

Ziekten

Oïdium en meeldauw

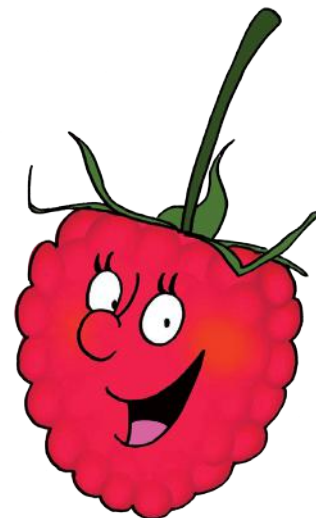
Oogst

Na vier of vijf jaar, op het einde van de zomer, begin herfst.

Framboos

De framboos (*Rubus idaeus*) is een wilde struik van open ruimtes. Oorspronkelijk afkomstig uit gematigd Europa en Azië (van Turkije tot Japan). De framboos wordt sinds de Middeleeuwen geteeld.

HOE TELEN?

De keuze van de variëteiten

Frambozen kunnen in twee groepen worden opgesplitst: doordragende en niet-doordragende variëteiten. De niet-doordragende variëteiten dragen vrucht in de maanden juni tot augustus op de twijgen die de vorige zomer gegroeid zijn. De doordragende variëteiten leveren frambozen een eerste keer van augustus tot oktober op de hogere takken van dat jaar op en een tweede keer van juni tot juli op de lagere delen van de struik. Door meerdere variëteiten te kweken kan je frambozen oogsten van juni tot in de herfst. Verschillende variëteiten verschillen in hun smaak, productiviteit en grootte van de vruchten.

Doordragende variëteiten:

- Augustred, September, Zeva, Fallgold (gele vruchten), Héritage, Baron de Wavre (oude en lokale variëteit)

Niet doordragende variëteiten: :

- Vroeg: :
Lloyd George, Malling Promise, Malling Exploit
- Middelvroeg :
Malling Admiral, Meeker, Frida, Haida, Tulameen
- Laat :
Schönemann, Autumn bliss

Er bestaan ook kruisingen tussen frambozen en bramen. Deze leveren rode, sterk aromatische vruchten en grote vruchten (tot 5cm) op. Een klimplant met stekels: Tayberry of zonder stekels: Loganberry.

- Snoei elk jaar één of meerdere oude takken
- Kort alle hoofdtakken
- Kort de laterale scheuten op 4 à 5 ogen en de sterkst groeiende op 1 cm.

Teelt

De framboos stelt zo goed als geen eisen aan de ondergrond waarin hij groeit. Zijn groei is echter optimaal in goed verluchte en niet-kalkrijke bodems. Hij houdt van houtsnippers van beuk, lijsterbes of vlier waarmee hij in de natuur vaak samen voorkomt. De framboos kan goed tegen de koude maar is gevoelig aan hoge temperaturen en droogte. Hij zal sterker groeien in halfschaduw dan in volle zon.

Planten

- Van november tot maart
- 60 cm tussen elke struik, 1,5 m tussen elke lijn
- Als geïsoleerde struik

Snoei

De uitlopende en doorlevende wortelstok maakt elk jaar in de lente en in de zomer nieuwe stengels of scheuten aan.

Voor de niet-doordragende variëteiten dragen deze twijgen vruchten in juni-juli het volgend jaar en sterven af na vruchtzetting. In de winter snoeien we tot op de grond om het dode hout te verwijderen. De jonge groene scheuten zullen vrucht dragen het daaropvolgende jaar. Deze mag je dus niet snoeien.

Voor de doordragende variëteiten:

De twijgen die zich in de zomer ontwikkeld hebben, zullen vrucht dragen in september aan de uiteinden. Na de oogst zullen de uiteinden verdrogen, snoei deze. In juni-juli het volgende jaar zullen dezelfde twijgen waarvan u de uiteinden hebt gesnoeid opnieuw vrucht dragen. Eenmaal volledig uitgedroogd, snoei ze tot op de grond. Het wordt niet aangeraden een grote hoeveelheid twijgen te behouden. Dun uit door de meest zwakke twijgen in de loop van de winter te verwijderen...

Onderhoud

Verwijder onkruid.

Voeg elke herfst compost toe.

Bedek de bodem tijdens de zomer om uitdroging te voorkomen.

Bewerk de bodem niet.

Behoud de planten in struikvorm of op een lijn, herplant de uitschieters elders.

Oogst

Het oogsten gebeurt wanneer de vruchten goed rijp zijn en gemakkelijk te verwijderen zijn. De vruchten zijn moeilijk bewaarbaar en moeten ofwel meteen gegeten worden of verwerkt worden.

